

PAPER DETAILS

TITLE: TEMEL HAKLARIN KAYBI VE PARTİ KAPATMA DAVALARINA AIT USUL HUKUKU
PROBLEMLERİ

AUTHORS: Klaus STEIN,Servet ARMAGAN

PAGES: 543-583

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96364>

**TEMEL HAKLAR
DÂVALARINA AİT U**

Yazan:

(Köln Üniversitesi)

III — DÂVANIN SEY

1 — Ön Usulle

a) FAMP

b) FAMP

2 — Dâvayı ha

3 — Müracaat

a) Esas

b) Yeni

IV — ÖZEL USUL KA

TEMEL HAKLAR

I — Giriş ve Konu

FAM önünde A. md
mel hakların kaybı) ile
vd. (Parti yasaklama) m
ye göre açılan davalar
kın kaybı talebi gerçekle
patma davaları SRP ve
ğurmıştır. Kararların
bu iki Anayasayı korum
rafından verilmiştir. B

lüzumsuz olduğu ve
ki de faydalı tesirle
bazı tehlikeleri baş
ve 21/2 nin müşteri

FAM'nin bu sa
aynı şey, ele alınan
olmasına rağmen il
ların kaybı, hem de
gin şerhler ve mon

Mukarreseli bul

TEMEL HA

Her iki anayasa geniş ölçüde üvey evler, *Maunz*, *Sigloch* gili hükümlerinin şââvalar hakkında» i anlaşılmaktadır (8).

Açılan bu dört dava kazaî incelenmesinde temel hakkın kaybı lar, iki parti kapatn kında fikir beyanına

R. Stettner, temel hak hazaları»nda bulundu. göstermiş ve şuna dik merkezî bir hükmünü li bir vaziyet arzettiği da mümkün olan zarar kesi mevcuttur.» (10).

Anayasaya düşma lerinin amme hizmetle lanılış sahası, muayye

TEMEL HAK

temas etmiştir. Feder
ğişikliği etrafındaki y
ta kalan problemlerin
usul hukuku ön belir
kismında ele alınan v
lamasının zaman kak
rafındaki müzakeredi
ları arasındaki karşıl
ait diğer müesseseler
ler.

Temel hakların k

ait bir toplumun ne

Şâyet, biraz sonra tırmanın önplânında o gerçekleşmesine hizmet etlenemez. Gerçi usul hukuk hassa kısmen temel hak usul hukuku şekil ve m Ancak Usul Hukuku, o haklı olduğunu tesbit

Ayrıca usul hukuk kanun koyucu tarafında mevcut bir şekilde hü

TEMEL HAKLAR

II — Müşterek Usul

Temel hakların kayırlılığının tesbiti hakkı alınmasına geçmeden kümelerin, Anayasa Hukuk olarak da «ceza dâvası» teristikleri ile arasındaki

1 — Genel Usul Hukuk

(kayba uğraması mü
muayyen bir siyasî p
bini ihtiva etmelidir.
mediğni veya partile
müracaatlar, kabul ed

Müracaat yetkisi
değil — dâvacı şartı
bi —, münhasıran aç
sif edilebilir: Hür de
eden ve fertlerin ve s
celer getirebilecek

TEMEL HAK

3 — *Müracaatta*

FAM, müracaatt
Federal Hükûmete b
nunla, bir partinin
bulunmayı veya par
olsa bile, bunu siyas
mek istemesini, m
tır (26). Tabii burac
anlayışı ve bu anlay
sisi ile birlikte Anay
madığı sorusu sorul
tır. Anayasa sorul

(zaman) siyasî partiler
lamanın siyasî zorunlulu
likeliliği meseleleri bir
(noktalar hakkında bu
vermiş, bu hususta kara
almıştır. Buna karşılık,
lardaki karar hareket se
deki (sübjektif) «suistir
vazene ve tefrik (imkân

FAMK'nun 43. md.
mesi karşısında bu hük

TEMEL HAKLAR

positionismaxima prens
prensibi) tezatlarının,
kikat prensiplerinin m
min «dâvanın gidişi ve
leceğine, buna karşılık
toplamağa, yâni kar
olan» malzemeleri topl
Bu açıdan, FAMK md.
kisini verildiğine inh
yetkisi olarak sadece t
sibini) düzenlemektedir

FAMK bunlar için

min edilemeyen FAM
 lemez. Zaten, meselâ
 «tahkikat prensibi ve
 men tasarruf prensibi
 nin *tasarruf yetkisi*,
 özel gerekleri sebebiyle
 müracaatını geri alma

b) *Ceza Usul H*

Bu gibi hususiye

ren temel hakların

TEMEL HAK

şek anayasa organları, ne devlet adına ceza re'sen araştırma offizi anlaşılabilir — belki tır —, ne de kendi mecinin durumu gibidir. ait ceza usul hukuku mümkün görünmemesi

c) *Başkan ve H*

Gerialma hakkı
 açık ve ağır ithamlar
 lı menfaatinin nazara
 şüncesinden ortaya
 dinlenilmesi veya rız
 ra dâvanın durdurul
 Ceza dâvası düzenle

GG, md. 18 ve 2
 nin seyrine geçiş, F
 kapanması ile açık
 nin ieracına karar

TEMEL H

farklı karakterlerinin
tilâflar, organ ih
(FAMK, md. 65 ve
Devletler Hukukun
88) ile Anayasa ş
94/5).

Bir dâvaya kat
cesini doğurur (48)
len, bu dâva mânas

GG. md. 18 ve
su iki netice ortaya

dilmesi sebebiyle dâvalar
vaları (FAMK. md. 51)
likte md. 58) dışında,

Bu meselenin müt
va çeşidinin farklılığı,
sebebiyle imkânsızdır.

Dâvaların münhas
hukukî bütün neticeler
kaybı dâvaları için, sac
durulması düşünülebilir.

TEMEL HAKK

7 — *Oylama*

FAM'nin kararları
lerin basit çoğunluğu
FAMK, md. 15/2. cüm
2 ve GVG. md. 196/3
rüşüne uygun bir düze
lıya zarar verici karar
gibi, sadece hazır olan
üçte ikisi gibi mevsuf
re en az 6 hâkimin ka

kilde, madde 15/2,
bu haller içinde üç

8 — Geçici Ko

FAMK, md. 3
derpiş edilmiş büt
temel hakların kay
FAMK, «şâyet ağır
ni olmak, ya da d
faati için âcil ise»

TEMEL İ

Bu sebeple ge
vada kavrayıcı tec
na karşılık burada
da parti yasaklam
geçici kararnâmen

«Mevcut tehli
kararnâmenin isda
sinde, meselâ bir s
nusu olur, veya ş
mekte olan bir câ
mu oyuna yasak p

cümle 2 ve 21/2 ye göre
taya çıkarırlar; buna k
veti vermemiştir (79)
raflar için, ihlâli gene
özel olarak düzenlenm
kuvvetini haizdir (80).
40 da düzenlenmiştir,
ferruatlı olarak ele al
izni» konusuna sebep

TEMEL HAK

memiştir. «Federal A
Mahkemesinin muha
Anayasa durumuna t
mün bertaraf edilme
tini kaybetmesi gere
md. 18 ve 21/2 sahas
olarak düzenlenme, c
ait Kanunun sükûtu
bağdaşmaz. FAMK'nu
da yeni bir dâva (8
(mefhûm-u muhalif)

çek açıdan maddî vakıf
 gibi değildir veya kesir
 temin eden bir usul h
 ifa etmek için tesbit e
 hafifletmek (89), ikinci
 bağlı olarak ağır bir n
 substrantiirte) veya ta
 lif karşısında ilgiliyi k

a) *FAMK md. 24*

TEMEL HAKLAR

karşısında, FAMK md. 1
vesinde md. 24'ün uygul
45 özel düzenleme olarak
yerine geçerler (94). Öze
lar imkânsız olmasında
de düzenlenmiştir: Md. 2
siz (96) olması halinde
rarı ile reddedilebildiği h
lif, «yetersiz gerekçesi ye

O halde dâvalının
gerekçesine ait zorlaştırm

de arzu edilmez. Ar
karar verilmiş sayıl
ni tatbikine c'ayan
müsbet ve menfi rey
deki kanunen emre
sinden ortaya çıkan
ve çoğunluğun fiilî
red, azınlığın vetosu
yandığı müddetçe F
md. 47) mânasında
halde yeni bir teklif
mümkün olur ve kâ

TEMEL HAK

ise, (ön dâvanın mo
lenilmesi) muhafaza

2 — *Dâvayı hazır*

Temei Hakların
kuku karakterine gör
lı olarak, FAM'na «C
müsadere veya tahki
dan başka 1956 tarih
sözlü duruşmanın ha
araştırmalar» voluyla

FAMK, md. 16 ya göre alınmaz.

3 — *Müracaatın t*

Ceza dâvasının te prensiplerine uyularak patma dâvasında, dah diği bir teklifin FAMK re tekrarlanması, andür (107). Burada iki

TEMEL HAKLAR

yaşadığının ihlâl edilebildiği

Teklif sadece kısmen
de bir esas karar var dem

Kanun ifade etmemesi
bir dâva açarlarsa, 41 ve
his olur (112). Ne bis ide
sadece dâvalı ve teklif se

b) Ceza usulü dışında
vak'alar, sadece; temel h
vasında ileri sürülmemiş
lardır (115). Ancak bunl

lâatlanmış Anayasa
ticeleri ve infaz ted
farklılaşmaktadır.

1 — Temel Ha

a) Kararın ku

FAM, muayyen
de GG md. 18/2 yu
de etmiştir (belirtir)

TEMEL HAKLAR

la kalmayıp (126), b
tahammül etmeye de
GG. md. 1/3. md. nin
zaman olduğu gibi, ka
si mânasında, Anayasa
mecburdur. İcra ve ya
lar (127). Kayba uğra
mış bütün temel hakla

c) *Temel Hakkın*

İlgilinin hukukî c

cümle 2 den, en az k
sını (süre ile sınırla
dan şümülün biraz
biti nisbîlik prensib
bağlıdır (132).

FAM, FAMK'nu
şumülü çerçevesinde
madâi tesbitinin te
39/1, cümle 4 e uyg
alacağı tedbirler içi
nunla ilgili olarak

tacak olan yasama
lerinin bazısını hen
kabul ediyorum. Zi
ihata edecek derec
derecesine sahip ol

d) *Bir diğer*

39/1, cümle 3'
haktan *başka* bir
tahdidi halinde, me
kayba uğratılmaya

tersine, md. 40'a göre
sadece ex-nunc tesir ş

2 — *Parti kapatıl*

a) *Kararın kuru*

FAM'nin GG. md.
bir vak'ayı, yani bir p
zaman (144), bildirici
voktur (145).

TEMEL HAKLAR

md. lerinde belirtilen hü
GG. md. 21/2 den ortaya
da (150) seçimlere veya
bul edilmiş ve bu arada
hü.ümler gibi tedbirler
nin hukukî imhasının «r
bilir; bu noktada *Schust*
lır. Yalnız Kanun Koyuc
olarak, GG md. 21/2 tara
rılan Anayasaya hücumu
Partiler Kanunu ve Anay
siyasî partinin bünye ve

O halde netice
(152) FAMK. md.
sirlere sahiptirler,
dır.

«Partiye mah
rekçe için ileri sü
kararı yetkisine is
tinin mahiyetine
yasağın hukukî n
nağını, temel hak
derpiş edilmiş FA

miştir (159). FAM
saya aykırılığının
parti imtiyazı, «ke
ra kurulmuş yede
dece, FAM'nin pa
Federal Meclis, ya
teşkilâtlar sözkonu
rekmehtedir (Part
nunu md. 33/3 ve
rı ölçüde, yedek te
tedbirleri düzenler
rı partilerin yedek

mili sebebiyle usul hü
daha sonraki Federal S
kanunlarındaki ilgili h
olarak düzenlenmesi sek

e) *Mâmelekin isti*

Diğer «icra tedbirl
tiyarî (167) olarak mü
tedbiri de, her iki part
temeline dayanarak al

TEMEL HAK

nın derpiş edilmesi g
bir delil, bir dernek v
olan bir tutma esasın
di varlığını temel ha
hafaza edebilecek vey
«gayrı siyasîleştirmek
ihraç» sözkonusu değ
cevher olarak, üyeleri
dece bu cevherin ber
meyi mümkün kılabil
re olan dâvada 40. m
atıf hükmünün gerek

g) FAMK. md. 43

Kapatı'mayan, fak
likleri sebebiyle Anay
lerin kamu hizmetlerin
md. 43 ün değiştirilmes
Bu teklif, tesbit kararı
le, yürürlükteki 43. m
edilmesini ihtiva etmek
fa kapatılan bir parti
(181). Anayasaya aykır

TEMEL HAKLAR

ğinin, içtihat yoluyla tec
dece başkalarının inisyat
şısında, şimdiye kadar U
gayret gösterebilmiştir.
tutumuna ait sebepler m
nülme yeri burası olmaya